

TANTÁRGYI TEMATIKA
BTSBN001X01 Filozófiatörténet

Tantárgy neve: Filozófiatörténet	Tantárgy Neptun kódja(i): BTSBN001X01 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): Nyíró Miklós egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Nyíró Miklós egyetemi docens	
Tantárgyi egység: Filozófiatörténet	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTSBN001X01 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: IÓ (A szak kerestféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak ősszel, páros számúéit csak tavasszal lehet felvenni.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): kollokvium (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)
Kreditpont: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): A kurzus célja az, hogy bevezetést nyújtson a megértés és helyes értelmezés problémakörébe, annak mind történeti, mind pedig filozófiai-szellemtudományi – ezen belül irodalomelméleti – jelentősége tekintetében. Ehhez az előadások során a hermeneutika történetét, valamint az ún. hermeneutikai tapasztalat főbb jellemzőit tekintjük át, végül pedig az irodalmi hermeneutika néhány központi kérdését tárgyaljuk.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Ismeri a hermeneutika általános és specifikus jellemzőit, alapvető irányvételüket, legfontosabb kérdésköreiket, az e kérdésekre adott főbb válaszokat. Átfogóan ismeri e diszciplína filozófiatörténeti beágyazottságát, a filozófiatörténethez való viszonyát, az azok mögött rejlő megfontolásokat és érveket. Ismeri e szakterület sajátos kutatási (ismeretszerzési és problémamegoldási) módszereit, absztrakciós technikáit. Jól ismeri annak szókincsét, az itt uralkodó elméletekben érvényesülő terminológiát, a filozófiai szövegek és kommunikáció legfontosabb formáit, az azokban követett módszereket, érvelési technikákat. Elsajátította és aktívan alkalmazni tudja az e téren felmerülő tudományos problémákkal foglalkozó dolgozatok elkészítéséhez szükséges módszertani ismereteket. <i>képesség:</i> Képes analitikus, összefoglaló és további elmélyülést megalapozó gondolkodásra, a szövegek elemzésére, a vonatkozó szövegeknek a filozófiai tradíció egészén belüli elhelyezésére és értelmezésére. Képes a fogalmi gondolkodás és az absztrakció értő használatára. Képes a releváns problémák felismerésére és kreatív kezelésére, önálló kutatások kialakítására, aktuális kérdések eszmetörténeti és filozófiai elemzésének áttekintésére és újragondolására. A szakterület elméleteit és az azokkal összefüggő terminológiát a problémák megoldásakor innovatív módon alkalmazza. Magas szinten használja és dolgozza fel a magyar és részben az idegen nyelvű publikációs forrásait, rendelkezik a hatékony információkutatás és -feldolgozás ismereteivel. Az átfogó és speciális összefüggéseket szintetizálva képes</p>	

megfogalmazni eredményeit, értékelő tevékenységet végezni, azokat különböző tudományos fórumokon megjeleníteni, érveit és elemzéseit a szakmai és nem szakmabeli közönségnek különböző nézőpontok szerint írásban és szóban magas szinten bemutatni.

attitűd: Nyitott a filozófiai képzésben elsajátított ismereteknek és készségeknek más területeken való alkalmazására, azok kamatoztatására. Nyitott a megoldandó problémák megértése és ezek megoldása iránt. Törekszik az álláspontokat mélyebben megérteni és több oldalról is kibontani és értelmezni, mások álláspontjához befogadó és együttműködő módon közelíteni, a különböző korok és kortárs iskolák elméleti megközelítéseit elfogulatlanul értékelni. Törekszik a feladatokat szakmailag magas szinten megvalósítani, saját tudását magasabb szintre emelni, képzési területén belül további elmélyült kutatásokat művelni, szakterülete legújabb eredményeit saját fejlődésének szolgálatába állítani.

autonómia és felelősség: Jelentős mértékű önállósággal végzi átfogó és speciális szakmai kérdések végiggondolását és adott források alapján történő kidolgozását. Érdeklődik, nyitott, és állást foglal a filozófia és a kultúra, illetve a filozófia és a tudományok közötti párbeszéd során. A filozófia területén szerzett tudását kreatívan alkalmazza, a mélyebb összefüggések megértéséhez és magyarázatához szükséges megfelelő információkat beszerzi. Kutatási módszereket értékeli, és önállóan alkalmaz a filozófia releváns területein. Különböző bonyolultságú és különböző mértékben kiszámítható kontextusokban a módszerek és technikák széles körét alkalmazza önállóan. Saját tevékenységét elfogulatlanul értékeli, az értékek felfogására és értelmezésére törekszik. Álláspontját önállóan képviseli, azokrét felelősséget vállal.

Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban:

1. *Bevezetés:* A „hermeneutika“ terminus jelentésköre; az értelmezés kérdésének jelentősége; az értelmezéstan történetének korszakolása és vázlatos áttekintése.
2. *A hermeneutika előtörténete:* az egyházatyák és a reformáció teológiai értelmezéstanai.
3. *Hermeneutika a felvilágosodás korában:* Dannhauer, Chladenius, Pietizmus.
4. *Romantikus hermeneutika:* Ast és Schleiermacher.
5. *Historista hermeneutika:* Droysen és Dilthey.
6. *Filozófiai hermeneutika:* A megértés heideggeri ontologizálása. A romantikus és a historista hermeneutika gadameri bírálata.
7. *A művészet tapasztalata I.:* Az esztétikai tudat és -képzés bírálata. A műalkotás létmódja mint játék.
8. *A művészet tapasztalata II.:* Mimézis, reprezentáció, kép, irodalom.
9. *A hermeneutikai tapasztalat jellemzői I.:* A megértés történetisége: a hermeneutikai kör; az előítéletek kérdése, autoritás és hagyomány.
10. *A hermeneutikai tapasztalat jellemzői II.:* Időbeli távolság és hatástörténet; hermeneutikai tapasztalat, a kérdés elsőbbsége.
11. *A nyelv hermeneutikája: jel, szimbólum, kép és szó*
12. *A szöveg hermeneutikai fogalma; irodalom és szépirodalom; a fordítás problematikái*
13. *Az irodalmi hermeneutika elhatárolhatósága*
14. *A „szellemtudományok” tudományosságának problémája: a képzés jelentősége*

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerzhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során

támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma. Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Gadamer, Hans-Georg: *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlatja*. Budapest: Osiris, 2003², 33-49, 113-132, 133-142, 299-320.

Gadamer, Hans-Georg: Az 'eminens' szöveg és igazsága, in. uő: *A szép aktualitása*. Budapest: T-Twins, 1994, 188-201.

Grondin, Jean: *Bevezetés a filozófiai hermeneutikába*. Budapest: Osiris, 2002, I-VI. fejezetek.

Jauss, Hans Robert: Az irodalmi hermeneutika elhatárolásához, *Helikon* 1981/2-3, 188-207.

Palmer, Richard E.: *Hermeneutics: Interpretation Theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, and Gadamer*. Evanston, Ill.: Northwestern University Press, 1969, 12-45; 66-71; 223-253.

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Gadamer, Hans-Georg: Hermeneutika, in. Bacsó Béla (szerk.): *Filozófiai hermeneutika*, Budapest: FTIK, 1990, 11-28.

Gadamer, Hans-Georg: Szöveg és interpretáció, in. Bacsó Béla (szerk.): *Szöveg és interpretáció*. Budapest: Cserépfalvi Könyvkiadó, 1991, 17-41.

Fabiny Tibor (szerk.): *A hermeneutika elmélete: tanulmányok*. Szeged: JATE Press, 1998².

Fehér M. István: *Hermeneutikai tanulmányok I*. Budapest: L'Harmattan, 2001, 103-196.

Nyíró Miklós: *Nyelviség és nyelvfelédtség. Hans-Georg Gadamer és a nyelv hermeneutikája*. Budapest: L'Harmattan, 2006, 147-188.

Bleicher, Josef: *Contemporary Hermeneutics. Hermeneutics as Method, Philosophy, and Critique*. London: Routledge and Kegan Paul, 1990².

Grondin, Jean: *Sources of Hermeneutics*. Albany: State University of New York, 1995.

Grondin, Jean: *Einführung zu Gadamer*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2000.